

בנין יעקב

פרשת קורח

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעודד הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספירים

תוכן הענינים

פרשת קורה

גנות המחלוקת ומעלת השלום.....ג

סיון תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : 3122131@GMAIL.COM

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול - תשרי • חנוכה • שובבי"ם • פורים - ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר • שבועות • בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית • שמות

פרשת קרח

גנות המחלוקת ומעלת השלום

חובת ההשתדלות להשקיט את אש המחלוקת

בפרשתן (במדבר י"ה) "ולא יהיה כקרח וכעדתו" הזהירה לנו התורה בזה להתרחק מאוד ממחלוקת, וח"ו לא להחזיק בה, וכמבואר ברש"י (ד"ה וישלח משה) שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום, וכן דרשינן בגמרא (סנהדרין קי.) על הפסוק (לעיל טו כה): "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם", אמר ריש לקיש: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, ואמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר "ולא יהיה כקרח וכעדתו".

ומשמע מדבריהם דהחיוב שלא להחזיק במחלוקת מוטלת על שני הצדדים כאחד, ואף הצדיק שקמו עליו בעלי מחלוקת לחרחר ריב, ויודע בבירור שהצדק עמו, בכל זאת שומה עליו לפעול בכל כוחו, ולחפש בדרכי נועם, האיך לכבות את אש המחלוקת מבעוד מועד, וכמו שמצינו אצל משה רבינו ע"ה, שכדי לא להחזיק במחלוקת, ירד הוא בעצמו אל עבר פתח אהלי הרשעים דתן ואבירם, לנסות להשקיט את האש.

לא להחזיק במחלוקת אפילו עם אנשים שכבר מוחזקין ברשעתם

ויתירה מכך מצינו נפלאות בדברי החתם סופר זיע"א, (תורת משה בפרשתן) שפעולת משה רבינו היא לנו להוראה וחיידוש נפלא, שאפילו עם

אנשים שפלים כדתן ואבירם, אשר החזקו ברשעתם, אף על פי כן אין מחזיקין במחלוקות.

כי הרי דתן ואבירם הם המה אשר מתחילת הדרך היו ניצים ונצבים נגד משה רבינו ע"ה, וכבר החזקו זה שלוש פעמים ברשעתם, במצרים מרו את פי משה ואמרו (שמות ב יד) "מי שמך לאיש וגו' הלהרגני אתה אומר" וגו', וכדאיתא במדרש (שמות רבה א לו) כי מיד הלשינו דתן אל פרעה. ובפעם השני מצינו שאמרו (שם ה כא) "ירא ה' עליכם וישפוט" וגו', וכדרשת רבותינו ז"ל שהיו אלו דתן ואבירם. וכאן בפעם השלישית באו לחלוק על משה, נמצא שכבר מחזיקין הם ברשעתם.

והנה קיימא לן בסנהדרין (פ"ט מ"ה) מי שלקה ושנה בעבירה שחייב עליו כרת מכניסין אותו לכיפה ואין צריך התראה על פעם השלישית, ואם כן דתן ואבירם שהיו ניצים זה שלוש פעמים וכבר הוחזקו ברשעתם, אם כן על פי הדין לא היה צריך להתרות בהם, אלא על כרחך שרק משום חומרת עון המחלוקת הלך משה אליהם, וזהו שאמרו 'מכאן שאין מחזיקין במחלוקת'.

ניצוץ אחד של מחלוקת מתלהב ונעשה לאש גדולה

ואל יקל בעיניך אפילו מחלוקת קטנה, כי דע לך שהשטן מצוי שם להגדילו ולבערו כאש, ולאכול מנפש ועד בשר. וכבר הזהיר על כך בשל"ה הק' (שער האותיות ב יד): שאיסור מחלוקת הוא במשהו, כי מניצוץ אחד של אש יתגדל המדורה, בר מינן, אש הוא עד אברון תאכל.

ובן אמרינן בגמרא (סנהדרין ו:): 'האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא', כלומר שהמחלוקת והמריבה דומה לתעלה וצינור קטנה הנוצרת על ידי שמץ מים

(א) ובחתם סופר על התורה (תקס"א) פירש באופן נוסף, 'אין מחזיקין במחלוקות' מלשון חזקה, ובא להורות דאף על פי שמדין חזקה לא היה צריך להתרות בהם, מכל מקום אין 'מחזיקין' במחלוקת, כלומר אין דין חזקה כאשר הדבר נוגע לענין מחלוקת, אלא לעולם צריך להתחיל בשלום.

שטפון של נהר העולה על גדותיו, וכיון שהיא מתחילה להתרחב היא הולכת ומתרחבת עוד ועוד, ושוב אי אפשר לסותמה.

ובכמו כן המריבה תחילתה דומה לפתח קמץ של מים, ואם אין משקיטים את המחלוקת מיד בתחילתה, הרי היא הולכת וגודלת ומתרחבת עד שח"ו לא יוכלו עוד להשקיטה.

עון המחלוקת קשה יותר מעון עבודת כוכבים

ובסיום דבריו (שם) כתב בזה הלשון: 'נקוט האי כללא בידך, כי עון המחלוקת יותר קשה מעון עבודת כוכבים, כמו שמצינו באחאב ושאול'. וממשיך ואומר (שם אות טז): שבודאי אף הגרוע שבישראל, היה מוכן לסבול ארבע מיתות קודם שיעבוד עבודת כוכבים, ואיך לא יכבוש את עצמו מלעשות מחלוקת שהוא קשה מעבודת כוכבים.

במחלוקת של קרח לא ירד המן לישראל

ובספר שבט מוסר (לו כב) מוכיח בראיה מוכחת שהמחלוקת חמורה מעבודה זרה, כי מצינו שבעת שנכשלו בני ישראל בעון עבודה זרה כמעשה העגל, אזי כיון שהיה שלום ביניהם, לא נפסק המן עד שהקריבו ממנה לפני העגל, [כדאיתא במדרש (במדבר רבה כ יט) שאפילו באותה שעה לא זו מחיבתן ולא פסקו מהן המן והבאר], ואילו באותו היום שנחלקו קרח ועדתו, לא ירד להם המן, הרי לנו שעון המחלוקת חמור יותר מעבודת כוכבים.

כל שיש בו איזה ענין של פילוג ומחלוקת שנאווי לפני המקום

עוד אמרו חכמינו ז"ל (ב"ר פ"ד) כי בכל ששת ימי בראשית נאמר בהם 'כי טוב', לכד ביום השני שבו נתפלגו המים לא נאמר בו כי טוב, לפי שכל דבר שיש בו איזה ענין של פילוג ומחלוקת שנאווי לפני המקום.

יזהר מאד לכבות המחלוקת מיד בתחילת פריחתה

וכל זאת יעלה האדם על דעתו מבעוד מועד, בעת אשר אש המחלוקת עדיין בתחילת ניצוצה, ויראה בכל כוחו למעכה ולכבותה, וכל שכן שח"ו לא ילבה גחלתה, וידע האדם נאמנה כי הקולר תלוי בראש המלכבים ומבעירים אש המחלוקת בסברות דופי של מה בכח.

המתעברים על ריב לא להם עונשן קשה שבעתיים

וביותר תגדל העונש על אלו העומדים מן הצד המתעברים על ריב לא להם, כמבואר בחידושי הרי"ם (בפרשתן ד"ה דתן ואבירם): דלכאורה קשה שהרי דתן ואבירם לא היו משבט לוי ולא חשבו על עצמם, ואף על פי כן פירסמה התורה את שמם לגנאי, ואילו מאתים וחמשים מקריבי הקטורת שהתכוונו לעצמם, והתורה חסה על כבודם ולא פרסמה שמותיהם.

ונראה לומר כי יתכן עוד למחול לאדם שאינו יכול להתגבר על יצרו ורוצה כבוד לעצמו, אבל לבעל מחלוקת לשם מחלוקת שאין לו טובת הנאה מזה אי אפשר למחול, ועל כן יש לפרסם שמו לגנאי.

החכמה שבטענת אשתו של און בן פלת

ואכן סברה זו טענה אשתו של און בן פלת, ועליה דרשו חכמינו ז"ל (סנהדרין קט:): "חכמת נשים בנתה ביתה" (משלי יד א) זו אשתו של און בן פלת, וכמבואר בגמרא אמר רב, און בן פלת, אשתו הצילתו. שאמרה לו: מאי נפקא לך מינה מי יהיה בראש, משה או קורח, גם אם משה יהיה הרב, וגם אם קרח יהיה הרב, בכל אופן אתה תשאר תלמיד. אם כן, מה לך ולמחלוקת זו.

וידועה בזה תמיהת המגידים, דלכאורה איזו חכמה היא זו, והלוא סברה פשוטה היא, ומהו החידוש והחכמה שראו חכמינו ז"ל בדבריה עד שקראו עליה הכתוב "חכמת נשים בנתה ביתה". וביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בדרך

צחות, כי בעת שבוער אש המחלוקת, לב האדם מתמלא בעקמומיות נוראה של תאות הנצחון וכיוצא בו, עד כדי כך שטחו עיניו מלראות אף את הדרך הפשוטה והמוכנת לכל, נמצא שבזמן המחלוקת חכמה גדולה היא להטות את המחשבה לטוב, אפילו בדברים פשוטים וברורים, ושפיר הוה בדברי אשתו של און בן פלת, חידוש גדול וחכמה יתירה.

חומר עונשן של דתן ואבירם משום שהתערבו במחלוקת לא להם

ובספרים הקדושים מבואר עוד, דאכן היינו טעמא שדייקא דתן ואבירם קבלו את העונש החמור של (במדבר מז לב) "ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם" וגו', מה שלא מצינו כן אצל מאתיים החמישים איש מקטירי הקטורת, אלא כיון שהם נתכוונו לטובת עצמן, כי הרי כל אחד מהם העלה בדעתו שמה הוא יהיה נבחר לשמש בכהונה גדולה, לכן לא היה חמאם גדול כל כך, מה שאין כן דתן ואבירם, התערבו על ריב לא להם, ונתכוונו רק כדי לחרחר ריב ומדון בלא שום טובת הנאה, על כן נענשו בעונש חמור יותר.

ועל פי זה יובן נמי, מדוע נענש קורח בעונש כפול, עד שהיה גם בין הנשרפין, וגם בין הנבלעים, כי הוא הגדיל לפשוע בהציתו את עם ה' על משה ואהרן, על כן אף עונשו חמור יותר.

מעולם לא יצא אדם נקי מחטא בהתערובותו במחלוקת

ועל כן ישמור האדם עצמו להתרחק מאש המחלוקת כמטחוי קשת, וחלילה לו להביע דעתו ולהתערב ולו בנגיעה במחלוקת, בשום צד שהוא, ומעולם לא יצא אדם נקי מחטא בהתערובותו במחלוקת, והשומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו.

ונוראות העיד על כך הגאון רבי חיים פלאגי זיע"א (כף החיים סימן א ה) שבמקום שיש מחלוקת הברכה מסתלקת משם כנודע, ואני הגבר ראה עיני מיום שעמדתי על דעתי, דבכל איש ואיש משפחה ומשפחה, מדינה ומדינה ועיר ועיר שהיה ביניהם מחלוקת, לא יצאו נקיים מנזקים וחבלות שאירע להם, בין כגופם בין בממונם רחמנא ליצלן.

ובעין זה כתב עוד שם (כף החיים סימן כו לה): אני הגבר ראה עיני, דבכל בית שהיה מחלוקת בערב שבת לעת ערב או בליל שבת, היה בדוק ומנוסה כי רעה נגד פניהם, ולא יצאו נקיים באותו שבוע באיזה מקרה רע.

על ידי לשון הרע מעורר קיטרוגין רח"ל

והמעם שהחמירה התורה כל כך בזה העון - מבאר רבינו החפץ חיים זיע"א (בהקדמתו להלכות איסורי לשון הרע) משום שמעורר בזה הרבה את המקטרג

(ב) והוא לך לשון קדשו בחומר עון המחלוקת ובפרט בערבי שבתות, וכה דבריו: כתב הרב מורה באצבע (אות קמ) וזה לשונו, בהעלות המנחה בערב שבת קדש, הוא עת מסוכן למחלוקת בין איש לאשתו, ובין המשרתים, והרבה טורח הסטרא אחרא לחרחר ריב, והאיש הירא יכוף את יצרו, ולא יעורר שום מחלוקת והקפדה, ואדרבה יבקש שלום, עד כאן דבריו, ואנכי עבדו מוסיף על דבריו, דאני הגבר ראה עיני, דבכל בית שהיה מחלוקת בערב שבת לעת ערב או בליל שבת, היה בדוק ומנוסה כי רעה נגד פניהם, ולא יצאו נקיים באותו שבוע באיזה מקרה רע, דוק ותשכח, ומרגלא בפומי לומר לבני ביתי בכל דבר, מאמרם שבו זכרונו לברכה, דצריך למימרינהו בניחותא.

ופעם אחת בליל שבת בשנת תקע"ה, שהייתי דר עם שכנים אחרים, שמעתי דהשכן היה עושה קטטה עם אשתו אחר הקידוש על דבר מאכל, ותכף קמתי מעל שלחני והלכתי וישבתי על שלחני, וכשראו אותי נבהלו נחפזו, ועשו שלום ביניהם, ובכל פעם שהיה רואה אותי, היה מחזיק לי טובה, ואומר אלי אותה הלילה היתה לי לאות ולזכרון, שלא עשיתי עוד קטטה עם אשתי אף שעברו ימים ושנים, וזה כתבתיהו בספר, כדי דממני יראו וכן יעשו כל אחד עם שכנו הקרוב אל ביתו, והיתה הרוחה, דאם הוא משים שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, לא יתכן דהוא יעשה קטטה ומחלוקת, ומרבים שלום בעולם.

הגדול על כלל ישראל, ועל ידי זה הורג כמה אנשים בכמה מדינות. כדאיתא בזהר הקדוש פרשת פקודי (דף רסד:): יש רוח אחת שעומדת על כל אותם בעלי לשון הרע, שכשמתעוררים אנשים בלשון הרע, או שאותו אדם שמתעורר בלשון הרע, אז מתעוררת הרוח הרעה הזו הממאה שלמעלה שנקראת סכסיכ"א. והיא שורה על אותה התעוררות של לשון הרע שהתחילו בה בני אדם, והוא נכנס למעלה, וגורם באותה התעוררות של לשון הרע מות וחרב והרג בעולם.

אוי לאותם שמעוררים את הצד הרע הזה ואין שומרים פיהם ולשונם, ולא חוששים על כך, ולא יודעים שהרי בהתעוררות שלמטה תלויה ההתעוררות שלמעלה, בין לטוב בין לרע.

בני קורח לא מתו ומתלמידיו ועדיין מרקדין בינינו

ובעונותינו הרבים, נגע המחלוקת ואש השנאת חינום עדיין מרקד בינינו, וכבר החריבה ועשתה שמות בקרב עם בני ישראל לדורותיהם, וכמו שהמליצו הצדיקים [מובא בספר אגרא דכלה (פנחס דף ע"ב ע"ד) בשם הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א] ברמזו הפסוק (במדבר כו יא) "ובני קרח לא מתו" דהגם שקרח בעל המחלוקת כבר מת, עם כל זה 'בני קרח' דהיינו תלמידיו בעלי המחלוקת לא מתו, כי בכל דור ודור יש ניגוד מבעלי המחלוקת על הצדיקים וההולכים בתום.

[ובדרך צחות אמרו: "משליך קרחו כפיתים" (תהלים קמו ז), כח המחלוקת והפירוד של קרח, עדיין לא נסתיימה, אלא בכל דור ודור משליח השמן את 'קרחו' כוחו של קורח, ומפזרו כפתיתים בתפוצות עם בני ישראל רח"ל].

כל הברכות כלולות בברכת השלום

אמנם מדה טובה מרובה חמש מאות פעמים, ומה מאוד הפליגו חכמינו ז"ל בגודל מעלת השלום ורב שכרה כדאמרינן במשנה (עוקצין פ"ג מ"ב) אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא

השלום שנאמר (תהלים כט יא) "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום". ועל כן החכם עיניו בראשו לדעת חומר הדברים, ויקח מוסר מפרשת קרח ועדתו ואז ימצא חיים ושלום.

והשי"ת יהא בעזרינו שנוכה להתרחק מכל מחלוקות ופירוד לכבות, ולהאחז במידת השלום לטוב לנו כל הימים אמן.

